

Lise Öğrencilerinin Türk, Roma ve Yunan Mitolojisine Yönelik Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi¹

Dilara, ÇİÇEK, Koç Üniversitesi, dcicek21@ku.edu.tr, Türkiye, 0009-0001-9158-6187

²Şenol Mail, PALA, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, senol.pala@erzincan.edu.tr, Türkiye, 0000-0002-0489-9557

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Geliş : 09.08.2023	Türk toplumunun mitolojiye pek ilgi duymadığı ve bu nedenle mitolojiye dair pek bir bilgiye vakıf olmadığı söylenebilir. Ancak bu durum Türklerin zengin bir mitolojik geçmişe ve bu konuda pek çok anlatıya sahip olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bu düşünceden hareketle gerçekleştirilen çalışmada lise dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinin Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkındaki bilgi düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı nicel bir çalışmadır. Çalışmada verileri toplamak için öğrencilerin Türk ve Roma-Yunan mitolojisi varlıklarının bilgilerini belirlemeye yönelik bir anket kullanılmıştır. Veriler, Erzincan ilinde yer alan üç farklı lise türünde öğrenim görmekte olan toplam 117 dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencisinden toplanmıştır. Çalışma sonucunda lise dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinin Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Öğrencilerin Roma-Yunan mitolojisini, Türk mitolojisinden daha fazla bildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda çeşitli öneriler geliştirilmiştir.
Kabul : 13.09.2023	
Makale türü: Araştırma makalesi	
Atf	
	Anahtar kelimeler: Lise öğrencileri, Türk mitolojisi, Yunan-Roma mitolojisi, bilgi düzeyi Çiçek, D., & Pala, Ş. M. (2023). Lise öğrencilerinin Türk, Roma ve Yunan Mitolojisine yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesi. <i>International Journal of Progression and Development in Education</i> , 1(2), 38-56. https://doi.org/10.5281/zenodo.8347050

Investigation of High School Students' Knowledge Levels towards Turkish, Roman and Greek Mythology

Dilara, ÇİÇEK, Koç University, dcicek21@ku.edu.tr, Turkey, 0009-0001-9158-6187

Şenol Mail PALA, Erzincan Binali Yıldırım University, senol.pala@erzincan.edu.tr, Turkey, 0000-0002-0489-9557

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received : 09.08.2023	It can be said that Turkish society is not very interested in mythology, and therefore, they do not have much knowledge on this subject. However, this fact does not change the reality that the Turks have a rich mythological history and numerous narratives on this subject. Based on this idea, the aim of this study is to comparatively examine the knowledge levels of ninth and tenth grade high school students about Turkish and Roman-Greek mythology. The study is a quantitative study in which the descriptive research model is used. In the study, a questionnaire was used to determine the characters of Turkish and Roman-Greek mythology to collect data. Data were collected from a total of 117 ninth and tenth grade students in three different types of high schools in Erzincan. As a result of the study, it was seen that high school ninth and tenth grade students did not have much knowledge about Turkish and Roman-Greek mythology. It was concluded that the students knew Roman-Greek mythology more than Turkish mythology. In line with the results, various recommendations were developed.
Accepted : 13.09.2023	
Article type: Research article	
	Keywords: High school students, Turkish mythology, Greek-Roman mythology, knowledge level

¹ Bu çalışma 9-12 Ekim 2022 tarihleri arasında, Erzincan'da düzenlenen *Uluslararası Türk Dünyası Sempozyumu*'nda özet bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar (Corresponding author)

GİRİŞ

Mitoloji, Yunanca ‘mythos’ (mit) ve ‘logos’ (konuşma, anlatma) kelimelerinin bir araya gelmesinden oluşan ‘mythologia’ kelimesinden gelmektedir. Mit, söylenti yoluyla nesilden nesile aktarılan, zaman içerisinde değişiklik gösteren anlatılardır. Ayrıca mit, geçmişteki toplumların dinler, tanrılar, kahramanlar ve görünmeyen varlıklarla ilgili ürettiği birikimlerdir (Ulutürk, 2012).

Günümüzde Türkler, Türkiye’de ve Orta Asya’da daha yoğun olmakla birlikte dünyanın birçok yerinde yaşamlarını sürdürmektedir. Bu nedenle Türk kültürünün geniş bir coğrafyada temsil edildiği söylenebilir. Kültürün bir parçası olan mitolojik varlıkların Türk topluluklarında söylenegeldiği görülmektedir. Özellikle Türk destanlarında birçok mitolojik varlığa yer verilmiştir (Terzioğlu, 2004). Bu destanlarda çeşitli mitolojik karakterler ve doğaüstü varlıklara ait birçok hikâyeye mevcuttur.

Türkler tarihleri boyunca pek çok farklı inanç ve din benimsemiştir (Aral, 2015). Ancak Türk toplumları, genellikle dini inançlarına bağlı ve tek tanrı inancını benimsemiş olduğundan Türk toplumlarında mitolojik varlıklara duyulan inancın zayıf kaldığı söylenebilir. Günümüzde bu varlıkların her ne kadar hayali olduğu büyük bir kesim tarafından kabul edilse de mitolojik varlıklar kültürel mirasın bir parçası olarak düşünülebilir. Nitekim günümüzde bilimin çeşitli dalları vasıtası ile açıklanan olaylar geçmişte mitolojik varlıklar ile açıklanmıştır. Örneğin şimşek çakmasının sebebi günümüzde bilimsel olarak açıklanabilirken geçmişte kimi toplumlarca tanrıların öfkesi kapsamında yorumlanan bir olaydı. Mitoloji, geçmişteki insanların inancı ve dünyayı yorumlama şekli olmasıyla beraber toplumların kültürel bir mirasının önemli bir parçasıdır (Öznülüer, 2018). Bu nedenle mitoloji hakkında bilgi sahibi olunması toplumsal kimlik yönünden önem teşkil etmektedir. İnsanın kendi kültürel geçmişi hakkında bilgi sahibi olmaması, ileride kendi kimliğini kaybetmesi gibi sonuçlar doğurabilme riskini de taşımaktadır.

Mitoloji denildiğinde genellikle akıllara Roma ve Yunan mitolojilerine ait varlıklar gelmektedir. Türk tarihinde yer alan mitolojik varlıklar ise yeterince bilinmemektedir. Ancak bu durum Türklerin zengin bir mitolojik geçmişe ve bu konuda pek çok anlatıya sahip olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Türklerin de bu mitolojiler kadar ihtişamlı ve ilgi çekici bir mitolojiye sahip olduğu bilinmelidir (Kılıç, 2008). Bununla birlikte Türk mitolojisindeki varlıklara genel hatlarıyla bakıldığında, diğer mitolojilerde bulunan varlıklarla pek çok ortak özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Örneğin Türk mitolojisinde, mitoloji konusunda dünyada ön plana çıkan Roma-Yunan mitolojilerinde bulunan pek çok benzer varlığa rastlanılmaktadır. Benzerliği en çok göze çarpan bazı varlıklar şunlardır:

Su İyesi ve Denizkızı

Su İyesi Türk, Tatar ve Altay mitolojilerinde suyun içindeki koruyucu ruhtur. Bazı inanışlarda tıpkı deniz kızları gibi yarı balık ve yarı insan olarak betimlenir. Koruyucu ruh olarak bilinse de davranışları kimi zaman belirsizdir. İnsanları zor duruma da düşürebilirler. Yılan, ejderha veya kuş kılığına girebilir ve biçim değiştirebilirler (Türkan, 2012).

Yunan mitolojisinde ve Avrupa folklorunda deniz kızları yer edinmiştir. Deniz kızları belden yukarısı insan ve belden aşağısı balık şeklinde tasvir edilir. Buldukları suyu koruduklarına inanılmaktadır.

Mitolojiye göre denizkızları, çoğu zaman insanlara yardım etseler de bazen büyüleyici özellikleriyle denizcileri denizin dibine çeker ve boğarak öldürürler (Öztürk, 2016).

Uçan At Tulpar ve Pegasus

Türk mitolojisinin birçok ögesinde uçan at figürüne sıklıkla rastlanır. Örneğin, eski Türk destanlarının çoğunda Tulpar denilen uçan attan söz edilir. Hatta Kaşgarlı Mahmud "At Türk'ün kanadıdır." diyerek bu mitolojik varlığa atıfta bulunmuştur (Keleş, 2017).

Pegasus ise Yunan mitolojisinde yer edinmiş uçan at figürüdür. Pek çok mitolojik metinde sıklıkla yer almıştır (Campbell, 2014).

Kübey Hatun-Umay Ana ve Artemis-Diana

Umay Ana insan ve hayvan yavrularını koruyan dişil bir ruhtur. Umay Ana ile aynılık gösteren Kübey Hatun ise doğum yapan kadınları korur ve yeni doğmuş bebeklere ruhlarını üfler (Küçük, 2013).

Artemis Yunan mitolojisinde pek çok şeyin yanında doğum tanrıçası olup aynı zamanda iffetli genç kızların koruyucusudur. Diana ise Roma mitolojisinde bereket ve doğum tanrıçasıdır. Kadınların ve doğumun koruyucusudur (Öztürk, 2016).

Ayızıt ve Afrodit-Venüs

Ayızıt, Türk mitolojisinde güzelliğin sembolüdür ve simgesi kuğudur. Gökten gümüş tüylü bir kısrak suretinde indiği rivayet edilir. Güzelliğin sembolü olmasının yanı sıra doğum yapmış kadınları da korur (Küçük, 2013).

Afrodit, Yunan mitolojisinde güzellik tanrıçasıdır. Roma mitolojisinde ise güzellik tanrıçası olan Venüs'le benzerdir. Simgesi güvercindir. Tıpkı Ayızıt'ın sahip olduğu gibi kuş türü bir simgesi vardır (Öztürk, 2016).

Ülgen-Kayra Han ve Zeus

Hun, Göktürk ve Moğollar'da Gök Tanrı güneşi, ayı ve tüm gökyüzünü yönetir. Ülgen, diğer bir adıyla Kayra Han da Altaylar'da Gök Tanrı yerindedir. Mitolojide Ülgen-Kayra Han'ın ailesiyle birlikte Gök'te yaşadığından söz edilir. Yaratıcıdır ve kişiyi yaratan odur. Fakat kişinin içindeki kötülüğü fark ederek, onu huzurundan kovarak insanı yaratır. Şimşeklerle tasvir edilir (Önal, 2003). Ülgen, bazı kaynaklarda Kayra Han'ın oğlu olarak da geçse de özellikleri itibarıyla benzerdir.

Pek çok toplumda göğü yöneten bir tanrıdan bahsedilir. Antik Yunan'da Zeus, gökyüzünün hükümranıdır ve baş tanrı olarak kabul edilir. Bu nedenle Zeus'un yaratıcı tanrı sıfatında olduğu söylenebilir. Ayrıca tıpkı Ülgen-Kayra Han gibi şimşeklerle tasvir edilir (Hakman, 2013).

Erlık Han ve Hades

Erlık Han, Türklere kötülüğü temsil eden mitolojik varlık olarak tasvir edilir. Yerin altı ona aittir ve ölen kimselerin oraya gittiğine inanılır. Esmer, çatal sakallı ve kana benzer parlak bir yüze sahiptir (Koç, 2012).

Hades, yeraltındaki ölümler ülkesinin hükümdarıdır ve kötü bir tanrıdır. Hades fiziksel özellikleri bakımından Erlık Han'a benzemektedir. Aynı zamanda ikisi de kendilerini koruyan bir kalkana sahip olarak betimlenirler (Pelvanoğlu, 2014).

Çalışmanın Önemi ve Amacı

Mitlerin sosyolojik, ideolojik, toplumsal, kültürel, bölgesel ve ulusal kavramları aktarmada önemli bir rolü vardır. Türk kültürünü diğer kültürlerden ayırt etme konusunda da mitler eğitim için önemli bir unsurdur (Özalp ve Güngör, 2022). Mitler, bireye milli bir kimlik kazandırma konusunda oldukça önemliken aynı zamanda bazı olay ve kahramanların da öğrenilmesini sağlar. Bu sebeple mitler özellikle tarih öğretiminde kullanılabilir. Mitler, öğrencinin hayal gücünü zenginleştirip onlara birtakım soyut kavram ve olayları açıklar. Ayrıca mitler, tarih öğretimi için hem kaynak hem de bir araçtır. Mitlerin kullanıldığı tarih derslerinde öğrenciler hem değerleri öğrenir hem de kendileri için değer oluştururlar (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Kendi kültürüne ait mitolojinin öğrenilmesi; öğrencilerin kimlik bilincini güçlendirir, kültürel bağların güçlenmesini, kültürel mirasın korunmasını, öğrencilerin tarihi, sanatsal ve kültürel mirası anlamalarını sağlar.

Türkiye’de mitoloji ile ilgili konulara genellikle ilköğretimde sosyal bilgiler ve Türkçe, ortaöğretimde ise tarih ve edebiyat gibi derslerde yer verilmiştir. Bu derslerde mitoloji eğitiminde genellikle edebi ürünlerden olan destanlar ve efsaneler daha çok kullanılmıştır. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ise; sosyal bilgiler dersinde mitolojiyi de içeren pek çok destana yer verildiği belirlenmiştir (Daşdemir ve Tekin, 2018; Dündar ve Baysan, 2017; Görmez, 2018; Kaymakçı, 2013; Özalp ve Güngör, 2022; Yalçın 2023). Sosyal bilgiler öğretiminde mitlerin ve destanların kullanılabilmesine ulaşılmıştır (Beldağ ve Aktaş, 2016; Karakuş, Alparslan ve Özaydın, 2017; Kolaç ve Özer, 2018; Yeşilbursa ve Sabancı, 2015). Akkuş (2006), sosyal bilgiler dersinde destanların çocukların eğitim materyali olabileceğini ifade edilmiştir. Destanların tarih eğitimine kaynaklık ettiği belirtilmiştir (Köksal, 2007). Eğitimde mitolojik unsurlar içeren metinlerin kullanılması gerektiğini ifade edilmiştir (Yılar, 2005). Öztaş (2018) ise tarih öğretiminde mitlere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Türk mitolojisi, anlatıları ve sahip olduğu mitolojik değerler bakımından oldukça zengindir (Bayat, 2010). Kimi mitolojilerle karşılaştırıldığında sahip olduğu mitlerin azlığı göze çarpıyor olsa da mitolojik karakterler bakımından pek çok mitolojiyle eş değer durumdadır (Akman, 2020). Türklerin kendi mitolojisi olması ve tarihi bakımından önem teşkil etmesi açısından Türk mitolojisi her Türkün fikir sahibi olması gereken bir konudur. Öğrencilerin Türk mitolojisine ve içeriğine ne kadar hâkim olduğu düşüncesi bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur. Bu doğrultuda çalışmada lise dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinin Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkındaki bilgi düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma, öğrencilerin kendi kültür ve tarihleri hakkında daha derinlemesine bilgi sahibi olmaları, kültürel kimliklerini güçlendirmeleri ve öğrencilere bu konuda farkındalık kazandırması açısından önemli görülmektedir. Çalışmayla Türk mitolojisinin zenginliğine vurgu yapılarak sosyal bilgiler ve tarih eğitimine katkı sağlanabilir. Ayrıca Türk mitolojisinin farklı mitolojilerle karşılaştırmalı olarak incelenmesi öğrencilerin dünya kültürleri arasında köprü kurmalarına yardımcı olabilir ve kültürel çeşitlilik konusunda hoşgörüyü artırmaya katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda çalışmanın alt amaçları şunlardır:

1. Öğrencilerin Türk ve Roma-Yunan mitolojisine ait varlıklara örnek verebilme durumlarını belirlemek.
2. Okul türü ve sınıf düzeyine göre Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olma durumlarını belirlemek.
3. Okul türü ve sınıf düzeyine göre öğrencilerin Türk mitolojisine ait varlıkları duyma durumlarını belirlemek.
4. Okul türü ve sınıf düzeyine göre öğrencilerin Roma-Yunan mitolojisine ait varlıkları duyma durumlarını belirlemek.
5. Öğrencilerin Roma-Yunan mitolojilerindeki varlıkların, Türk mitolojisindeki benzerlerini eşleştirebilme durumlarını belirlemek.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve veri analiz tekniği ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Model

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeliyle, bir örneklemden elde edilen verilerle evren hakkında çıkarımlarda bulunulur ve örneklerden elde edilen sonuçlar evrene genellenir (Creswell, 2016). Tarama modeli, geçmişte veya şu anda devam eden bir durumu olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlar. Araştırma konusunu, mevcut koşullar çerçevesinde ve olduğu gibi açıklanmaya çalışılır (Karasar, 2017). Tarama modeli, bir olayın ya da durumun var olan şeklini, olayların gerçek durumunu ve özelliklerini açıklamak, tanımlamak, sınıflandırmak, özetlemek, belirli bir konuyu tarif etmek ve anlamak için kullanılır. Bu çalışmada, lise öğrencilerinin mitoloji ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmek ve durumu anlamak amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada, öğrencilerden mitoloji bilgisi hakkında nicel verilerin toplanması ve bu verilerin betimlenmesi amaçlanmıştır. Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkındaki öğrenci bilgi düzeyleri ve öğrencilerin mitoloji konusundaki farkındalıkları karşılaştırmalı bir şekilde betimsel olarak incelenmiştir. Öğrencilerin mitoloji bilgisine sahip olup olmadıkları, bildikleri mitolojik varlıklar ve Türk ile Roma-Yunan mitolojilerini karşılaştırma yetenekleri ölçülmüştür. Bu yöntemle, çalışmanın amacına uygun olarak öğrencilerin mitoloji konusundaki bilgi düzeylerini objektif bir şekilde değerlendirmek ve Türk mitolojisinin önemini vurgulamak amaçlanmıştır. Araştırma için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır (28.07 2023 tarihli ve 07/14 sayılı).

Çalışma Grubu

Araştırmada yer alan çalışma grubuna yönelik bilgiler Tablo 1'de gösterilip yorumlanmıştır.

Tablo 1: Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin okul türü ve sınıf durumları

Okul türü	Sınıf	Kız	Erkek	Toplam
-----------	-------	-----	-------	--------

Bilim ve sanat	9	9	11	20
merkezi	10	8	14	22
Proje okulu	9	21	0	21
(Kız)	10	21	0	21
Meslek lisesi	9	3	13	16
	10	6	11	17
Toplam		68	49	117

Çalışma grubunu üç farklı lise türünden seçilen toplam 117 dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 68'i kız, 49'u ise erkektir. Ayrıca öğrencilerin 57'si dokuzuncu sınıf, 60'ı ise onuncu sınıfta öğrenim görmektedir. Lise dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerin tercih edilmesinin sebebi bu öğrencilerin ortaokulda eski Türk tarihinin anlatıldığı sosyal bilgiler dersini almış olmaları ve lise müfredatında yer alan tarih derslerinde ise mitolojiye en yakın konuların bu sınıfların müfredatında daha fazla yer almasıdır. Ayrıca çalışmada temsil edilebilirliğini sağlamak için farklı okul türleri ve sınıf seviyelerinden veri toplanmıştır. Öğrenciler ve seçilen okul türleri, araştırmanın amacına uygun olarak ve araştırmacılar tarafından öğrencilerin okullarıyla iletişime geçilerek çalışmaya katılmak isteyen öğrenciler arasından seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmacılar tarafından çalışmanın amacına uygun olarak Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkında kapsamlı bir literatür taraması yapılarak anket oluşturulmuştur. Bu tarama, mitolojik varlıklar hakkında bilgi toplamak için yapılmıştır. Türk ve Roma-Yunan mitolojisine ait varlıklar ve bu varlıkların özellikleri belirlenmiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda mitoloji konusunu kapsayan sorular içeren bir anket formu hazırlanmıştır. Ayrıca literatür taraması yapılırken anketin içeriğinin, mitoloji konusunda güvenilir ve geçerli bilgileri yansıtmaya önem verilmiştir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelenerek, hazırlanan anketin literatürde geçerli ve güvenilir olduğu doğrulanmaya çalışılmıştır. Benzer anketlerin kullanıldığı çalışmalar incelenerek, anketin geçerlik açısından uygunluğu değerlendirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Anket geliştirilirken bir tarih eğitimcisi, bir sosyal bilgiler eğitimcisi ve bir ölçme değerlendirme uzmanından görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda anketin içeriği ve soruların uygunluğu değerlendirilmiştir. Uzmanların geribildirimleri neticesinde anket geliştirilmiş ve iyileştirilmiştir. Bu şekilde, ölçeğin geçerliği için gerekli önlemler alınmış ve ölçeğin amacına uygun olarak mitoloji bilgisini ölçme kabiliyeti güçlendirilmiştir. Hazırlanan anket formu, ön uygulama olarak lise dokuzuncu ve onuncu sınıfa devam eden beş öğrenciye uygulanmıştır. Ön uygulama sonuçları incelenerek, soruların anlaşılabilirliği ve geçerliliği değerlendirilmiştir. Bu aşamada gerekli düzeltmeler yapılmış ve anket formuna son hali verilmiştir.

Anket, öğrencilerin mitoloji konusundaki bilgi düzeylerini objektif bir şekilde değerlendirmeye yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır. Anketin; ilk kısmında, araştırmaya katılanların kişisel bilgileri, ikinci kısmında, mitoloji hakkında bilgi sahibi olup/olmadığı sorulmuş ve katılımcılardan bildikleri üç mitolojik varlığın yazılması istenmiştir. Üçüncü kısmında ise Türk ve Roma-Yunan mitolojisine ait varlıkların duyulup/duyulmadığı sorulmuş ve bu mitolojik varlıkların eşleştirilmesi istenmiştir.

Araştırmacılar, düzenlenen randevular ve belirlenen tarihlerde okullarda anketi öğrencilere yüz yüze uygulamıştır. Araştırmacılar, anketlerin uygulanmasında herhangi bir tereddüt veya anlam karmaşası yaşandığında gerekli açıklamaları yapmıştır. Anket öğrencilere uygulandıktan sonra öğrencilerin yanıtları kaydedilmiştir. Bu yöntemle araştırmacılar, öğrencilerle doğrudan etkileşim kurarak verilerin güvenilir ve eksiksiz bir şekilde toplamasını sağlamıştır.

Verilerin Çözülmesi

Toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, verilerin açıklanması, tanımlanması, özetlenmesi ve yorumlanması amacıyla kullanılan bir analiz türüdür (Kıncal, 2017). Betimsel analiz, verilerin frekans dağılımları, ortalama, standart sapma, yüzdelik değerler gibi temel istatistiklerle incelenmesini içerir. Araştırmacılar, öğrencilerin mitoloji bilgisi ile ilgili verileri betimsel analiz yöntemleri kullanarak özetlemiştir. Bu analiz, öğrencilerin mitoloji bilgisine dair temel istatistiksel değerleri raporlamak için yapılmıştır.

Çalışmanın amacına uygun olarak ankette yer alan soruların yanıtları sayısal verilere dönüştürülmüş ve istatistiksel analizler yapılmıştır. Öğrencilerin Türk mitolojisi ve Roma-Yunan mitolojisi hakkındaki bilgi düzeyleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Yapılan analizde, öğrencilerin mitoloji bilgisine dair verileri frekans dağılımları ve yüzdelikler kullanılarak incelenmiştir. Öğrencilerin mitoloji konusundaki bilgi düzeyleri ve yanıtları incelenerek, Türk mitolojisi ve Roma-Yunan mitolojisi hakkındaki bilgi düzeylerinin karşılaştırması yapılmıştır. Elde edilen bulgular, tablolar şeklinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları öğrencilerin Türk ve Roma-Yunan mitolojisine ait varlıklara örnek verebilme durumları, okul türü ve sınıfa göre Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olma durumları, okul türü ve sınıfa göre öğrencilerin Türk mitolojisine ait varlıkları duyma durumları, okul türü ve sınıfa göre öğrencilerin Roma-Yunan mitolojisine ait varlıkları duyma durumları ve Roma-Yunan mitolojilerindeki varlıklarla Türk mitolojisindeki benzer varlıkları eşleştirebilme durumları olmak üzere beş başlık altında toplanmıştır.

Öğrencilerin Türk ve Roma-Yunan Mitolojisine Ait Varlıklara Örnek Verebilme Durumları

“Bildiğiniz 3 mitolojik varlığı yazabilir misiniz?” sorusuna hiçbir öğrenci Türk mitolojisine ait bir varlık adı yazmamıştır. Yazılan varlıkların hemen hemen hepsi Roma-Yunan mitolojisine aittir. Soruya cevap olarak en çok yazılan mitolojik varlıkların; Zeus ve Artemis olduğu belirlenmiştir. Cevaplara göre bazı

öğrencilerin, verdikleri örnekler sebebiyle, mitoloji kelimesinin anlamını dahi bilmediği belirlenmiştir. Türk mitolojisi hakkında bilgi sahibi olduğunu düşünen öğrencilerin verdikleri mitolojik varlıkların örnekleri de başka mitolojilere ait olduğu görülmüştür.

Okul Türü ve Sınıf Düzeyine Göre Türk ve Roma-Yunan Mitolojisi Hakkında Öğrencilerin Bilgi Sahibi Olma Durumları

Okul türü ve sınıf düzeyine göre Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olma durumları kapsamında ulaşılan veriler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Okul türü ve sınıf düzeyine göre Türk ve Roma-Yunan mitolojisi hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olma durumu

Okul türü	Sınıf	Türk mitolojisi			Roma-Yunan mitolojisi		
		Bilgi sahibi	Bilgi sahibi değil	Bilgi Sahibi %	Bilgi sahibi	Bilgi sahibi değil	Bilgi sahibi %
BİLSEM	9	5	15	25,0	7	13	35,0
	10	2	20	9,0	12	10	54,5
	Toplam	7	35	16,6	19	23	45,2
Proje okulu	9	4	17	19,0	14	7	66,6
	10	4	17	19,0	9	12	42,8
	Toplam	8	34	19,0	23	19	54,7
Meslek lisesi	9	0	16	0	5	11	31,2
	10	1	16	5,8	5	12	29,4
	Toplam	1	32	3,0	10	23	30,3
Genel toplam		16	101	13,6	52	65	44,4

Tablo 2’ye bakıldığında Bilim ve Sanat Merkezi [BİLSEM] dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Türk mitolojisi hakkında %25’i, onuncu sınıf öğrencilerinin %9’u, toplamda %16,6’sı bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir. Roma-Yunan mitolojisi hakkında ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %35’i, onuncu sınıf öğrencilerinin %54,5’i, toplamda ise %45,2’si bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir.

Proje okulu dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Türk mitolojisi hakkında %19’u, onuncu sınıf öğrencilerinin %19’u, toplamda %19’u bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir. Roma-Yunan mitolojisi hakkında ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %66,6’sı, onuncu sınıf öğrencilerinin %42,8’i, toplamda ise %54,7’si bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir.

Türk mitolojisi hakkında meslek lisesi dokuzuncu sınıf öğrencilerinin hiçbiri, onuncu sınıf öğrencilerinin %5,8’i, toplamda %3’ü bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir. Roma-Yunan mitolojisi hakkında ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %31,2’si, onuncu sınıf öğrencilerinin %29,4’ü, toplamda ise %30,3’ü bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir.

Tüm öğrencilere bakıldığında, öğrencilerin %13,6'sı Türk mitolojisi hakkında bilgi sahibiyken, %44,4'ü Roma-Yunan mitolojisi hakkında bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir.

Okul türüne bakıldığında Roma-Yunan mitolojisi varlıkları hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olma durumlarında proje okulu öğrencilerinin sonuçlarının en yüksek oranda, Türk mitolojisinde proje okulu ve BİLSEM aynı oranda, hem Türk hem de Roma-Yunan mitolojisinde meslek lisesi öğrencilerinin en düşük oranda olduğu görülmüştür. Türk ve Roma-Yunan mitolojileri hakkında bilgi sahibi olma durumlarının sınıf düzeyine göre çok fazla değişmediği tespit edilmiştir.

Okul Türü ve Sınıf Düzeyine Göre Öğrencilerin Türk Mitolojisine Ait Varlıkları Duyma Durumları

Okul türü ve sınıfa göre öğrencilerin Türk mitolojisine ait varlıkları duyma durumlarına ilişkin veriler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Okul türü ve sınıf düzeyine göre öğrencilerin Türk mitolojisine ait varlıkları duyma durumu

Okul türü	Sınıf	Mitolojik varlıkları duyan öğrenci sayısı (duyan öğrenci/toplam öğrenci)							
		Su İyesi	Tulpar	Kübey Hatun	Umay Ana	Ayazıt	Ülgen	Kayra Han	Erlık Han
BİLSEM	9	1/20	0/20	0/20	3/20	4/20	0/20	4/20	1/20
	10	3/22	3/22	3/22	4/22	2/22	2/22	5/22	1/22
	Toplam	4/42	3/42	3/42	7/42	6/42	2/42	9/42	2/42
Proje okulu	9	3/21	1/21	7/21	6/21	3/21	2/21	7/21	3/21
	10	1/21	1/21	1/21	5/21	3/21	4/21	8/21	2/21
	Toplam	4/42	2/42	8/42	11/42	6/42	6/42	15/42	5/42
Meslek lisesi	9	0/16	0/16	1/16	0/16	1/16	2/16	2/16	3/16
	10	3/17	3/17	4/17	1/17	1/17	1/17	7/17	2/17
	Toplam	3/33	3/33	5/33	1/33	2/33	3/33	9/33	5/33
Genel toplam		11/117	8/117	16/117	19/117	14/117	11/117	33/117	12/117

Tablo 3'e göre BİLSEM öğrencilerinin Türklere ait mitolojik varlıklar içerisinde en çok bildikleri Kayra Han, en az bildikleri ise Ülgen ve Erlık Han'dır. Proje okulu öğrencilerinin Türklere ait mitolojik varlıklar içerisinde en çok bildikleri Kayra Han, en az bildikleri ise Tulpar'dır. Meslek lisesi öğrencilerinin Türklere ait mitolojik varlıklar içerisinde en çok bildikleri Kayra Han, en az bildikleri ise Umay Ana ve Ayazıt'tır. Bütün öğrencilerin Türklere ait mitolojik varlıklar içerisinde en çok bildikleri Kayra Han, en az bildikleri ise Tulpar'dır.

Okul Türü ve Sınıf Düzeyine Göre Öğrencilerin Roma-Yunan Mitolojisine Ait Varlıkları Duyma Durumları

Okul türü ve sınıf düzeyine göre öğrencilerin Roma-Yunan mitolojisine ait varlıkları duyma

durumlarına yönelik veriler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Okul türü ve sınıf düzeyine göre öğrencilerin Roma-Yunan mitolojisine ait varlıkları duyan öğrencilerin sayısı

Okul türü	Sınıf	Mitolojik varlıkları duyan öğrenci sayısı (duyan öğrenci/toplam öğrenci)							
		Afrodit	Hades	Artemis	Zeus	Pegasus	Diana	Venüs	Deniz Kızı
BİLSEM	9	20/20	20/20	20/20	20/20	20/20	5/20	17/20	17/20
	10	18/22	18/22	17/22	20/22	18/22	7/22	20/22	22/22
	Toplam	38/42	38/42	37/42	40/42	38/42	12/42	37/42	39/42
Proje okulu	9	19/21	19/21	13/21	18/21	4/21	6/21	17/21	16/21
	10	21/21	19/21	20/21	21/21	20/21	14/21	15/21	16/21
	Toplam	40/42	38/42	33/42	39/42	24/42	20/42	32/42	32/42
Meslek lisesi	9	7/16	7/16	2/16	9/16	8/16	3/16	13/16	11/16
	10	10/17	12/17	13/17	10/17	10/17	2/17	15/17	17/17
	Toplam	17/33	19/33	15/33	19/33	18/33	5/33	28/33	28/33
Genel toplam		95/117	95/117	85/117	101/117	80/117	37/117	97/117	99/117

Tablo 4'e göre BİLSEM öğrencilerinin Roma ve Yunan mitolojisine ait varlıklar içerisinde en çok bildikleri Zeus, en az bildikleri ise Diana'dır. Proje okulu öğrencilerinin Roma ve Yunan mitolojisine ait varlıklar içerisinde en çok bildikleri Afrodit, en az bildikleri ise Diana'dır. Meslek lisesi öğrencilerinin Roma ve Yunan mitolojisine ait varlıklar içerisinde en çok bildikleri Venüs ve Deniz Kızı, en az bildikleri ise Diana'dır. Bütün öğrencilerin Roma ve Yunan mitolojisine ait varlıklar içerisinde en çok bildikleri Zeus, en az bildikleri ise Diana'dır.

Öğrencilerin Roma-Yunan Mitolojilerindeki Varlıkları Türk Mitolojisindeki Benzer Varlıklarla Eşleştirebilme Durumları

Öğrencilerin Roma-Yunan mitolojilerindeki varlıkları Türk mitolojisindeki benzerleriyle eşleştirebilme durumlarına yönelik bulgular Tablo 5'te gösterilerek yorumlanmıştır.

Tablo 5: Öğrencilerin Türk ve Roma-Yunan mitolojisini eşleştirme durumları

Mitolojik varlık*	Doğru eşleştirme/ Toplam öğrenci sayısı
Su İyesi-Deniz Kızı	63/117
Tulpar-Pegasus	25/117
Kübey Hatun/Umay Ana-Artemis/Diana	40/117
Ayızıt- Afrodit/Venüs	21/117
Ülgen/Kayra Han-Zeus	23/117

*Türk mitolojisinde yer alan Kübey Hatun/Umay Ana ve Ülgen/Kayra Han ile Roma-Yunan mitolojisinde yer alan Diana/Artemis ve Venüs/Afrodit'in özelliklerinin benzerliği nedeniyle eşleştirmede bir arada verilmiştir.

Tablo 5'te Türk ve Roma-Yunan mitolojisi varlıklarının eşleştirilme durumuna bakıldığında öğrencilerin en çok Su İyesi-Deniz Kızı, en az Erlik Han-Hades eşleştirmesini doğru yapmış oldukları görülmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmada katılımcı öğrencilerin hiçbirinin "*Bildiğiniz 3 mitolojik varlığı yazabilir misiniz?*" sorusuna Türk mitolojisine ait bir varlık adını yazamadıklarına ulaşılmıştır. Türk mitolojisi hakkında bilgi sahibi olduğunu düşünen öğrencilerin yazdıkları mitolojik varlıkların örnekleri de başka mitolojilere ait olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin Türk mitolojisine ait varlık adını yazamamaları Türk mitolojisinin bilinirliğinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir. Türk mitolojisinin yeterince araştırılmaması, Türk mitolojisini oluşturan metinlerin yazıya geçirilmesinin ve yayınlanmasının çok geç ve sistemsiz olması etkili olabilir. Ayrıca Türklerin oldukça geniş bir coğrafyada yaşamaları ve sürekli hareket etmeleri nedeniyle mitolojik unsurların bir araya gelmesinin zorlaşması ve Türk mitolojik unsurlarının yozlaşmış olması Türk mitolojisinin bilinirliğini olumsuz yönde etkilemiştir (Öznülür, 2018). Bu durum da eğitim sisteminde Türk mitolojisi konusuna yeterince yer verilmemesi veya yeterli önemin verilmemesi gibi durumları ortaya çıkarmış olabilir.

Çalışmada öğrencilerin bildikleri varlıkların hemen hemen hepsinin Roma-Yunan mitolojisine ait olduğuna ulaşılmıştır. Bu durum Roma-Yunan mitolojisinin daha yaygın ve bilinir olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla edebiyat, sanat ve popüler kültürde daha fazla temsil edilen Roma-Yunan mitolojisine öğrencilerin daha aşina olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin en çok bildiği mitolojik varlıkların; Zeus ve Artemis olduğu tespit edilmiştir. Ancak bazı öğrencilerin verdikleri örnekler sebebiyle mitoloji kelimesinin anlamını dahi bilmediği belirlenmiştir. Bu durum da eğitimde mitoloji konusunda birtakım eksikliklerin olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuçlar mitoloji konusunda öğretim programlarının gözden geçirilmesi ve güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Diğer taraftan öğrencilerin mitoloji kavramını daha iyi anlamaları ve mitolojinin ilgilerini çekmeleri için etkileşimli ve yaratıcı yöntemler kullanılabilir. Türk mitolojisinin ve diğer mitolojilerin öğrencilere daha iyi sunulması ve doğru bilgi aktarımı sağlanarak mitoloji konusunda daha bilinçli ve bilgili nesiller yetiştirmek kültürel mirasın gelecek nesillere daha kolay aktarılmasında önemli bir rol oynayabilir.

Okul türüne göre öğrencilerin mitoloji konusundaki bilgi düzeylerinde farklılıklar olduğuna ulaşılmıştır. Bu durum okulların bu konulara yaptığı vurguların ve sunduğu kaynakların farklı olabilmesinden kaynaklanabilir. Öğrencilerin, Roma-Yunan mitolojisini, Türk mitolojisinden daha fazla bildiklerine ulaşılmıştır. Bu durumun da lise öğrencileri açısından Türk mitolojisinin, Roma-Yunan mitolojisi karşısında sönük kaldığını ve öğrencilerin Türk mitolojisine yeterince ilgi duymadıklarını göstermektedir. Bu doğrultuda Emen ve Aytaş (2019), Türk kültüründe tarih öncesinde sayısız mitolojik

unsurun varlığını sürdürdüğünü fakat bu mitolojik öğelerin varlığının tarihin tozlu raflarında kalmış olduğunu belirtmiştir. Türk mitoloji konusunda öğrencilerin bilgi düzeylerinin düşük olması öğretim programlarında bu konulara daha fazla yer verilmesi gerektiğini göstermektedir. Eğitim sisteminde mitoloji konusunun daha fazla önemsenmesi için ilgi çekici materyaller, etkinlikler ve kaynakların sunulması, öğrencilerin mitolojiyle ilişkili konulara daha fazla ilgi duymalarını ve bilgi sahibi olmalarını sağlayabilir. Roma-Yunan mitolojisi hakkındaki bilgi düzeyinin daha yüksek olması bu mitolojilere ait varlıkların öğrenciler arasında daha popüler ve ilgi çekici olduğunu düşündürebilir. Bu nedenle Türk mitolojisi konusuna daha fazla odaklanması gerekmektedir. Bu doğrultuda Türk mitolojisinin ve diğer mitolojilerin, öğrencilerin kimliklerinde ve kültürel bağlılıklarını güçlendirme konusunda önemli bir rol oynayacağı unutulmamalıdır.

Mitoloji bir toplumun inancını, tarihini ve kültürel değerlerini yansıtan önemli bir kaynaktır. Öğrencilere bu konuda doğru ve yeterli bilgiler sağlamak kültürel ve tarihi mirasın gelecek nesillere aktarılması konusunda önemlidir. Mitoloji öğrencilere bu kültürel mirası anlamaları için önemli fırsatlar sunar. Ayrıca mitolojik öykülerden faydalanmak öğrencilerin hayal gücünü desteklemektedir (Dikyol ve İşbilen, 2019). Ancak çalışmada öğrencilerin Türk mitolojisi varlıklarını çok az duyduklarına ulaşılmıştır. Bu durumun sebebi olarak Türk toplumunun mevcut dini inançlarının mitolojiyi gölgede bırakıyor olması, Türk mitolojisiyle ilgili kitap, dergi, film ve dizi gibi tanıtıcı unsurların az olması, ders kitaplarında Türk mitolojik unsurlara yeterince yer verilmemesi, var olan eserlerin yeterince okunmaması gibi durumlar gösterilebilir. Örnek olarak Türk mitolojisine ait öğeler barındıran en popüler edebi ürünlerden biri olan Dede Korkut Hikâyelerinin bile okunurluk oranı düşük bir seviyededir (Bilge Savcı, 2021). Eğitim sisteminde Türk mitolojisini ve kültürel mirasını içeren konuların çeşitli etkinliklerle zenginleştirilmesi bu mitolojik varlıkların bilinirliğini artırabilir. Türk mitolojisinin değerinin farkındalığının artırılması öğrencilerin bu alana ilgisini çekebilir. Türk mitolojisinin kültürel önemini vurgulamak ve öğrencilere bu mitolojik varlıkları daha iyi anlama ve tanıma fırsatı sunmak öğrencilerin bilgi düzeylerini artırabilir. Çalışmada öğrencilerin Türk mitolojisindeki varlıklardan en fazla Kayra Han, en az ise Tulpar'ı bildiklerine ulaşılmıştır. Diğer varlıkların bilinirliği ise okul türüne ve sınıf düzeyine göre değişmektedir. Bu farklılıkların sebepleri; öğretim programları, öğrencilere sunulan kaynaklar, öğrencilerin ilgi alanları ve kültürel farklılıklar olabilir.

Öğrenciler, Roma-Yunan mitolojisi varlıklarını Türk mitolojisine göre daha fazla duymuşlardır. Bu durumun sebebi olarak Roma-Yunan mitolojisi varlıklarının dünyada birçok alanda ön plana çıkarılması; birçok dizi, film, kitap, dijital oyun ve medya içerikleri gibi alanlarda yer alması gösterilebilir. Astronomide bile popüler kullanımda birçok gök cisminin adının Roma-Yunan mitolojisi varlıklardan geldiği görülmektedir. Herbart ve Garmo (2022) ise Roma ve Yunanistan çocuklarının edebiyat ve tarih eğitiminde mitolojiden etkilendiğini ifade etmişlerdir. Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra Müslümanlığa aykırı gibi görülen durumlara karşı oluşan tepki, Türk mitolojisinin öğrenilmesini de olumsuz bir şekilde etkilemiştir (Bayat, 2010). Bu dönemde görsel sanatlara karşı oluşan farklı bakış

açısı nedeniyle Yunanlılarda olduğu gibi mitolojik varlıklar büyük duvar resimleri veya heykel halini alamamış ve Türk mitolojisi belli bir sanatsallığa ulaşamamıştır. Türk mitolojisinin temel öğelerini oluşturan kültürel özellik, etnik, psikolojik durum ve yaşam koşulları göz ardı edilmiş, Türk mitolojisi de Yunan, Roma, Mısır ve yazıya erken geçirilmiş diğer mitolojiler gibi görünmek istemiştir (Öznülür, 2018). Tüm bu durumlar Roma-Yunan mitolojisi varlıklarının öğrenciler arasında daha popüler olmasına katkı sağlamış olabilir. Öğrenciler arasında Roma ve Yunan mitolojisindeki varlıklar arasında en bilinen Zeus olmuştur. Zeus, Yunan mitolojisinde en güçlü tanrı olarak bilinir ve mitolojiyle ilgilenenler için oldukça tanıdık bir isimdir. En az bilinen mitolojik varlık ise okul türü ve sınıf düzeylerine göre değişmektedir. Öğrencilere okullarda sunulan kaynaklar ve öğrencilerin ilgi alanları bu durumun sebebi olabilir.

Türk ve Roma-Yunan mitolojisi varlıklarını eşleştirme konusunda öğrencilerin sadece belirli eşleştirmeleri yapabildikleri ve genellikle eşleştirmeler hakkında bir fikir sahibi olmadıklarına ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre bu durumun; daha çok, öğrencilerin Roma-Yunan mitolojisi varlıklarını bilmemesinden değil, Türk mitolojisindeki varlıkları bilmemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Öznülür (2018) de Türklerin kendi mitolojilerini yeterince bilmediklerini ifade etmiştir. Türk mitolojisindeki bilgilerin farklı Türk toplumlarına göre değişmesi ve verilen bilgiler arasında anlaşılabilir ya da çelişik ifadeler yer alması (Çoruhlu, 2020) da Türklerin kendi mitolojilerine ilgisiz kalmalarının sebeplerinden olabilir. Çalışmada öğrenciler en fazla Su İyesi-Deniz Kızı eşleştirmesi, en az ise Erlik Han-Hades eşleştirmesini yaptıkları görülmüştür. Su İyesi-Deniz Kızı eşleştirmesinin fazla yapılmasının sebepleri arasında bu varlıkların isimlerinin birbirini çağrıştırmaları olabilir.

Sonuç olarak mitoloji bir milletin tarihini ve kültürel mirasını anlamak için önemli bir unsurken çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun özellikle Türk mitolojisi hakkında yeterli bilgiye sahibi olmadığına ulaşılmıştır. Bu durum, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda bir eksiklik olarak görülebilir. Ulaşılan bu sonuçlar eğitim sisteminin özellikle Türk mitolojisi konusuna daha fazla dikkat çekmesi, kaynak ayırması, mitoloji eğitiminin daha kapsamlı ve etkili yapılması gerektiğini göstermektedir.

ÖNERİLER

Çalışmada ulaşılan sonuçlar kapsamında çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Söz konusu öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Sosyal bilgiler, tarih, Türkçe ve edebiyat gibi derslerin öğretim programlarının içeriklerine Türk mitolojisi ile ilgili konular eklenebilir. Sosyal bilgiler, tarih, edebiyat, sanat, sosyoloji ve antropoloji gibi farklı disiplinlerle bütünleştirilerek mitoloji eğitiminde çok disiplinli bir yaklaşım sunulabilir. Bu durum öğrencilerin mitolojiye sadece tek bir bakış açısıyla değil farklı bakış açılarıyla da bakmalarını sağlayabilir.
- Mitoloji eğitiminde yaratıcı ve etkileşimli yöntemler kullanmak mitolojiye daha fazla ilgi duyulmasını sağlayabilir. Bununla birlikte Türk mitolojisinin çeşitliliğine ve zenginliğine

odaklanılabilir. Milli, bölgesel ve yerel mitolojik hikayeler, varlıklar ve efsaneler öğrencilere anlatılabilir.

- Mitoloji konusunda öğrencilerin ilgisini çekmek için medya ve teknoloji destekli interaktif materyaller kullanılabilir. Belgeseller, dijital oyunlar ve interaktif eğitim programları gibi materyallerle mitoloji daha çekici ve eğlenceli hale getirebilir.
- Mitolojik varlıkların günlük yaşantıya uygun hale getirilerek anlatılması öğrencilerin ilgisini çekebilir. Eski mitolojik hikâyeler modern hayatla bağlantı kurularak öğrencilere sunulabilir.
- Okullarda ve kütüphanelerde mitoloji konusunda çeşitli kitaplar, makaleler, dergiler ve diğer kaynaklar bulundurulabilir. Bu kaynaklar kullanılarak öğrencilere mitoloji konusunda araştırma yapma, bilgi edinme ve öğrenme sürecine aktif katılım fırsatı sunulabilir.
- Öğrencilere Türk mitolojisini somut olarak göstermek için kültürel etkinlikler ve müzeler ziyaret edilebilir. Mitolojik mekânları, müzeleri veya anıtları ziyaret etmek öğrencilerin mitolojiyle bağını güçlendirebilir. Bu doğrultuda müzelere Türk mitolojisine ilişkin bölümler eklenebilir.
- Mitolojik karakterlerin modern dizi, film, çizgi roman ve kitap gibi ürünlerde yer alması sağlanabilir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir.

Yazar Katkı Oranı

Birinci yazarın makaleye katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalenin bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Etik Onay

Bu araştırma Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'nun 28.07.2023 tarih ve 07/14 protokol numaralı etik kurul izni kapsamında gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Z. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde destanların kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 31-48. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunikkefd/issue/2775/37184>
- Akman, D. M. (2020). *Karşılaştırmalı Türk ve Yunan mitolojisi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Aral, A. E. (2015). Uygulamalı halk bilimi açısından eğitim sürecinde Dede Korkut. *Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 15(2), 123-138. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/407019>

- Bayat F. (2010). *Mitolojiye giriş*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Beldağ, A., & Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî eser kullanımı: Nitel bir çalışma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 953-981. <https://doi.org/10.17556/jef.72887>
- Bilge Savcı, E. (2021). Türklerde üç metin üzerinden yer altı dünyası. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(34), 452-467. <https://doi.org/10.12981/mahder.909643>
- Campbell, J. (2014). *Tanrının maskeleri* (Çev. K. Emiroğlu). İstanbul: Isık Yayınları.
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma Deseni; Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları* (Çev. Edt. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çoruhlu, Y. (2020). *Türk mitolojisinin ana hatları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Daşdemir, İ., & Tekin, S. (2018). Sosyal bilgiler ders kitaplarında Türk-kültür öğelerinin kullanımı. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 18(1), 215-228. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/510441>
- Demircioğlu, İ. H., & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/302515>
- Dikyol, D. Ç., & İşbilen, E. Ş. (2019). Tarih öğretiminde yeni bir kavram: Sanal tarihsel mekân. *Toplum Bilimleri Dergisi*, (25), 233-248. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Derya-Dikyol/publication/334105019_TARİH_OGRETİMİNDE_YENI_BIR_KAVRAM_SANAL_TARİHSEL_MEKAN/links/5fe9d37d299bf1408850c1db/TARİH-OeGRETİMİNDE-YENI-BIR-KAVRAM-SANAL-TARİHSEL-MEKAN.pdf
- Dündar, Z., & Baysan, S. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde efsanelerin kullanımı. *Electronic Turkish Studies*, 12(18), 293-310. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12120>
- Emen, F. B., & Aytaş, G. (2019). Yaratıcı drama ile mitoloji öğretimi. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 11(3), 151-156. Retrieved from <https://web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=cc7e230e-9675-42fa-8f21-91dc1dc88a22%40redis>
- Görmez, E. (2018). Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan edebi eserler üzerine bir inceleme. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 5(30), 4291-4296. <https://doi.org/10.26450/jshsr.895>
- Hakman, M. (2013). Bir Anadolu tanrısı olarak Zeus'un tabiat ile ilişkisi üzerine bir gözlem, *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 5(1), 1-18. Retrieved from <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423864090.pdf>
- Herbart, J. F., & De Garmo, C. (2022). Translation: History (Geschichte). *Turkish History Education Journal*, 11(1), 123-156. <https://doi.org/10.17497/tuhed.995250>

- Karakuş, N., Alparslan, A., & Özyayın, V. (2017). Türkçe ve sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan destanların söz varlığı açısından incelenmesi. *Researcher*, 5(1), 171-185. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2151351>
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaymacı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî türlerin kullanım durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 230-255. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/786946>
- Keleş, N. (2017). Kuzey Germen-İskandinav ve Türk efsanelerinde at motifi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 121-142. DOI:10.5505/pausbed.2017.59219
- Kılıç, C. (2008). Sistematik felsefi düşünce öncesi mitoloji, büyü ve dinlerde varlık düşüncesi. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13, 37-50. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2247617>
- Kıncal, R. Y. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Koç, N. E. (2012). Yeraltı tanrıları. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi (İAÜD)*, 4(13), 23-34. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/319359>
- Kolaç, E., & Özer, H. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî ürünlerin kullanımı ve değer aktarımındaki katkılarına yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2629-2655. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/623573>
- Köksal, H. (2007). İlkçağ'da vatandaşlık eğitimi olarak tarih öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 271-278. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/819255>
- Küçük, M. A. (2013). Geleneksel Türk dinindeki ana/dişiil ruhlara mitolojik açıdan bakış. *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (1), 105-134. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/543037>
- Önal, M. N. (2003) Dağ kültürü, eren kültürü ve şenliklerinin Muğla'daki yansımaları. *Bilgi/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), 99-124. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/234667>
- Özalp, M. T., & Güngör, İ. (2022). 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan destanlarda biz ve ötekinin temsili. *Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(2), 27-42. <https://doi.org/10.47155/mamusbbd.1187479>
- Öznülür, H. (2018). Günümüzde Türk mitolojisinin bilinmezliği ve nedenleri. *The Journal of Academic Social Sciences*, 67(67), 142-158. <https://doi.org/10.16992/ASOS.13528>
- Öztaş, S. (2018). Tarih derslerinde bir öğretim materyali: Edebî ürünler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (11), 27-41. <https://doi.org/10.29000/rumelide.417460>
- Öztürk, Ö. (2016). *Dünya mitolojisi*. Ankara: Nika Yayınları.

- Pelvanoğlu, E. (2014). Orfeus'un arzusu: Tanpınar'ın sembolist estetiği bağlamında huzur için bir yakın okuma denemesi, *Monograf*, (2), 235-247. Retrieved from <http://monografjournal.com/sayilar/2/orfeus-un-arzusu-monograf-sayi-2.pdf>
- Terzioğlu, A. H. (2004). *Şaman, kam, baksı, derviş; Gök-Tanrı'nın çocukları*. Ankara: Yurt Kitap Yayın.
- Türkan, K. (2012). Türk dünyası masallarında su kültürü. *Milli Folklor*, 24(93), 135-148. Retrieved from <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=93&Sayfa=132>
- Ulutürk, M. (2012). Tarihi dini kültürel bağlamda mitoloji ve modern kültür ürünlerinin mitolojiye dönüşümü. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 863-878. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/313610>
- Yalçın, A. (2023). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve ders kitaplarında tarihi metinlerin değerler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Bartın.
- Yeşilbursa, C., & Sabancı, O. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünlerin kullanımına yönelik görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(36), 19-33. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/181507>
- Yılar, Ö. (2005). Mit – efsane ve eğitim. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 382-392. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/31435>

EXTENDED ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the knowledge levels of ninth and tenth grade high school students about Turkish and Roman-Greek mythology comparatively. The sub-questions of the study are as follows:

1. To examine the students' ability to give examples of beings belonging to Turkish and Roman-Greek mythology.
2. To determine students' knowledge about Turkish and Roman-Greek mythology according to school type and grade.
3. To determine the students' hearing of the beings belonging to Turkish mythology according to school type and grade.
4. To determine the students' hearing of the beings belonging to Roman-Greek mythology according to school type and grade.
5. To determine the students' ability to match the beings in Greek and Roman mythologies with similar beings in Turkish mythology.

In this study, survey model, one of the quantitative research methods, was used. In this study, the survey model was used to measure the knowledge levels of high school students about mythology. The study group consisted of 117 ninth and tenth grade students selected from three different high school types. Of these students, 68 were female and 44 were male. In addition, 57 of the students were ninth graders

and 60 were tenth graders. The data of the study were collected through a questionnaire on Turkish mythology and Roman-Greek mythology developed by the researchers and analyzed by descriptive analysis method. Ethics committee approval was obtained from Erzincan Binali Yıldırım University Human Research and Educational Sciences Ethics Committee for the research (Dated 28.07.2023 and Numbered 07/14).

In response to the question "Can you write 3 mythological beings that you know?" no student wrote the name of a being belonging to Turkish mythology. The fact that the name of the entity belonging to Turkish mythology could not be written shows that the awareness of Turkish mythology is generally low. This situation can be explained by the fact that the subject of Turkish mythology is not given enough space or importance in the education system. Emen and Aytaş (2019) also concluded that mythological elements in Turkish culture are not sufficiently known. Almost all of the entities written by the students belong to Roman-Greek mythology. This shows that Roman-Greek mythology is a more common and well-known subject. Therefore, it appears that students know this mythology, which is more represented in literature, art and popular culture. It was determined that the mythological beings that students usually wrote about were Zeus, and Artemis. Some students did not even know the meaning of the word mythology because of the examples they gave. This situation reveals that there are some deficiencies in mythology in education.

It was determined that there were differences in students' levels of knowledge about mythology according to school type. This may be due to the different sources used in schools. However, it was observed that ninth and tenth grade high school students did not have much knowledge about Turkish and Roman-Greek mythology. It was determined that students knew more about Roman-Greek mythology than Turkish mythology. The low level of knowledge of students about Turkish mythology requires that these subjects should be given more space in the curriculum or in activities that attract students' interest. In other words, this result can be explained by the fact that Turkish mythology is not sufficiently emphasized in the curriculum or not supported with interesting activities.

It has been observed that students have heard very little about the beings of Turkish mythology. The reason for this situation is that the current religious beliefs of our society overshadow mythology, and that there are few books, magazines, movies and series related to Turkish mythology. Even when we look at the readership rate of Dede Korkut Stories, one of the most popular literary products containing mythological elements, it is seen that this remains at a low level (Savcı, 2021). Emphasizing Turkish mythology and cultural heritage more in the education system and enriching it with various activities can increase the awareness of these mythological beings.

Students heard Roman-Greek mythological beings more than Turkish mythological beings. The reason for this situation may be that Roman-Greek mythological beings are highlighted in many areas in the world. It can be shown that Roman-Greek mythology takes place in many series, movies, books, digital games, media content. In addition, even in astronomy, it is seen that many celestial bodies are named after Roman-Greek mythological beings. This may have contributed to the popularity of Roman-Greek

mythological beings among students. In this direction, Herbart and Garmo (2022) stated that the children of Rome and Greece are influenced by mythology in literature and history education.

It was observed that the students were not able to make many matches between the beings of Turkish and Roman-Greek mythology, they were only able to make certain matches and generally did not have an idea about the matches. It can be said that this situation is not because the students do not know the beings of Roman-Greek mythology, but rather because they do not know the beings of Turkish mythology.

As a result, while mythology is an important element for understanding the history and cultural heritage of a nation, the fact that the majority of students do not have sufficient knowledge about Turkish mythology is an important deficiency in protecting cultural heritage and transferring it to future generations. These results show that the education system should pay more attention to Turkish mythology, allocate more resources, and provide more comprehensive and effective mythology education.

In line with the results of the study, various recommendations were developed. These recommendations are listed below:

- Topics related to Turkish mythology can be added to the content of curricula of courses such as social studies, history, Turkish and literature.
- By using creative and interactive methods in mythology education, students can be made more interested in mythology.
- Media and technology supported interactive materials can be used to attract students' interest in mythology.
- Explaining mythological subjects by making them suitable for daily life can increase students' interest in mythology.
- More books, articles and magazines on mythology can be made available in schools and libraries.
- Cultural events and museums can be visited to show Turkish mythology to students concretely.
- Mythological characters can be included in products such as modern TV series, movies, comics and books.